

Eeva-Johanna Eloranta sd

Kirjallinen kysymys Neuvostoliitossa teloitettujen suomalaisten kansanedustajien muiston kunnioittamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Vuosien 1937—1938 vainoissa teloitettiin Neuvostoliitossa vähintäänkin toistakymmentätuhatta Suomen ja Inkerin suomalaista. Teloituksista valtaosa tapahtui Venäjän Karjalassa sekä Leningradin piirissä. Tähän mennessä Karjalasta on löydetty kaksi suurta joukkoteloituspaikkaa, Sandarmoh ja Krasnyi Bor, joihin on haudattuna yhteensä yli 1 300 suomalaista. Suomalaisten lisäksi näillä joukkoteloituspaikoilla ammuttiin useiden eri kansallisuuksien edustajia. Molemmissa paikoissa, sekä Sandarmohissa että Krasnyi Borissa, on yhteisen muistomerkin lisäksi pystytetty omia muistomerkkejä eri kansallisuuksista olevien uhrien muistolle. Suomalaisille uhreille ei kuitenkaan ole pystytetty omaa muistokiveä kummallekaan joukkoteloituspaikalle.

Muistomerkkiä ei ole myöskään pystytetty niiden yli kolmenkymmenen Neuvostoliittoon siirtyneen suomalaisen kansanedustajan muiston kunnioittamiseksi, jotka teloitettiin tai tuomittiin kuolemaan johtaneeseen leirituomioon tai joiden kohtalo on tuntematon. Ainoa Suomen lähialueilla oleva teloitettujen suomalaisten muistomerkki on Pietarin läheisyydessä Levashovossa, ja sekin on inkeriläisten pystyttämä.

Vastauksessa kirjalliseen kysymykseeni KKV 471/2021 vp Venäjän Karjalassa teloitettujen suomalaisten muiston kunnioittamisesta pääministeri Sanna Marin totesi, että valtioneuvoston kanslia teki vuonna 2020 päätöksen viisivuotisen Suomalaisten vaiheet Venäjällä 1917—1964 -arkistotutkimushankkeen käynnistämisestä ja rahoittamisesta. Tutkimushanke käynnistyi syksyllä 2020 ja päättyy vuoden 2025 lopussa. Tutkimushankkeen toteutuksesta vastaa Kansallisarkisto.

Tämän tutkimushankkeen piiriin kuuluvat myös kirjallisessa kysymyksessä mainitut kaksi hautapaikkaa Sandarmoh ja Krasnyi Bor sekä Neuvostoliittoon siirtyneet kansanedustajat. Lähestymistapa, jossa ensin toteutetaan arkistotutkimus ja sitten tämän syntyneen päivitetyn tiedon pohjalta käydään yhdessä eri toimijoiden kanssa keskustelua muistamisen ja kunnioittamisen toteutustavoista, on koettu muiston kunnioittamiseen liittyvissä kysymyksissä hyväksi etenemistavaksi. Pääministerin vastauksessa linjattiin, että on tarkoituksenmukaista täydentää Suomalaisten vaiheet Venäjällä 1917—1964 -tutkimushankkeen toteutussuunnitelmaa siten, että hankkeessa selvitetään muiston kunnioittamisen tavat vuosina 2024—2025.

Venäjän Ukrainaa vastaan käynnistämän hyökkäyssodan seurauksena monet asiat ovat muuttuneet ja suomalaisten teloitettujen muistomerkkien pystyttäminen Venäjän Karjalaan lienee vielä pitkään mahdotonta. Sen sijaan niiden yli kolmenkymmenen Neuvostoliittoon siirtyneen ja siellä

Kirjallinen kysymys KK 443/2024 vp

surmatun suomalaisen kansanedustajan muistomerkin pystyttämiseksi Suomeen ja mahdollisesti Helsinkiin ei ole esteitä. Sellaisen muistomerkin toteuttaminen on ainoastaan tahdosta kiinni.

Suomalaisten vaiheet Venäjällä 1917—1964 -arkistotutkimushanke on päättymässä ensi vuonna. Tätä ennen olisi syytä suunnitella ja linjata, millä tavalla näiden suomalaisten Neuvostoliitossa surmattujen Suomen kansanedustajien muistoa kunnioitetaan.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä niiden yli kolmenkymmenen Neuvostoliittoon siirtyneen suomalaisen kansanedustajan muiston kunnioittamiseksi, jotka teloitettiin tai tuomittiin kuolemaan johtaneeseen leirituomioon tai joiden kohtalo on tuntematon?

Helsingissä 22.11.2024

Eeva-Johanna Eloranta sd